

ЗА МЯСТОТО НА ПРОКУРАТУРАТА И СЛЕДСТВИЕТО В СТРУКТУРАТА НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ И НЕЙНОТО УПРАВЛЕНИЕ

Даниела Доковска⁵³

Според данните от проучване на Центъра за изследване на демокрацията в България годишно се извършват около 700 000 престъпления, голяма част от които представляват латентна престъпност. Голямата съвкупност на латентната престъпност поначало се дължи на недоверието на гражданите в институциите и на първо място сред тях – полицията. Това са онези граждани, които са пострадали от престъпления и не се обръщат към полицията, защото не разчитат на нея. Тази голяма съвкупност на латентната престъпност няма пряко отношение към дейността на органите на съдебната власт.

Абсолютна грешка е вече години наред да се разпространява в публичното пространство версията, че следствието е пречка за ефективността на наказателния процес. Обстоятелството, че у нас съществуват следствени органи, които имат различна характеристика от тази на разследващите органи в други страни, под никаква форма не затормозява наказателното производство. Това е една грешна постановка, която вероятно имаше някакъв политически, а не юридически контекст. Съществуването на института на следователя в България не пречи на процеса, обратното – в много случаи представлява предимство. Още по-малко могат да се отправят упреци към следствието в момента, когато 5% от делата се разследват от следствените органи. Това, че у нас следствените органи се сатанизираха, е въпрос на политика.

По-същественото е, че сега, когато се обсъжда дали мястото на прокуратурата и следствието е в съдебната власт, не бива да се допускат грешки и обръквания между институтите на съдия-следователя, следователя, както е уреден в българското право, и съдията по разследването. Тези институти нямат нищо общо. Българската Конституция не допуска съдия-следователя в наказателния процес поради това, че неговият институт предполага състезание в досъдебното производство между прокурора-обвинител и защитника на обвиняемия. У нас прокурорът по силата на Конституцията ръководи следствения орган и следствените органи работят за него, за да може той да докаже своята теза в съда, ако намери основание за повдигане на обвинение с обвинителен акт. Не може да се прави никаква съпоставка между следователя, така както той съществува в нашата система, и съдията по разследването, който съществува в Германия, или съдията по свободите, който съществува във Франция и в много други държави. Става дума за съдия, а не за разследващ орган, и за субект на съдебната, а не на досъдебната фаза.

⁵³ Даниела Доковска е адвокат в Адвокатско дружество „Доковска, Атанасов и съдружници“. Завършила е право в Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Дългогодишен адвокат и хоноруван преподавател по наказателен процес в Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Член е на Висшия адвокатски съвет и председател на Научно-методическия кабинет при Софийската адвокатска колегия. Членува също в бюрото на секция „Правни науки“ при Съюза на учените в България и в Българската асоциация по криминология. Сред учредителите е на сдружение „Български адвокати за правата на човека“. Автор е на редица научни публикации в областта на наказателния процес, наказателното право и криминологията.

Много може да се говори по тези въпроси, като сериозният проблем остава този за структурата на съдебната власт. Ясно е, че прокуратурата има своята изключително важна роля, както в досъдебната фаза – прокурорът като ръководител на разследването – така и в съдебната фаза, където прокурорът е субект, който повдига и поддържа обвинението пред съда.

Ясно е, че прокуратурата и следствието имат свои общи задачи, които твърде силно се различават от задачите и функциите на съда. В този смисъл съществуването на общ Висш съдебен съвет на съдии, прокурори и следователи поражда много проблеми. Съществуването на такъв общ Висш съдебен съвет компрометира независимостта на съда, най-малкото по две причини:

- Първо, не изглежда обществено приемливо прокурорите да избират съдиите и председателите на съдилищата.
- Второ, изглежда крайно нелогично, когато се води дело за отговорността на държавата и се визира прокуратурата като орган, който е причинил вредата, тези средства да се плащат от бюджета на съдебната власт, т.е. и на съда.

Могат да се посочат още негативи, които поражда съществуването на Висшия съдебен съвет в този му вид. Той като че ли сам по себе си с цялостната си дейност предизвиква силен негативизъм и в обществото.

Може би наистина активно трябва да се помисли по идеята на съдиите от Върховния касационен съд, която беше лансирана в медиите, за съставянето на един Висш наистина съдебен съвет, който да администрира съдиите, и на един отделен съвет, който да бъде кадрови орган на прокурорите и следователите. Това изглежда много по-смислено и по-продуктивно. Смятам, че ако политиците искат да подхождат отговорно към тази проблематика, те трябва да се откажат от политическата си квота във Висшия съдебен съвет. Кому е нужна тази квота? Нека съдиите да избират съдиите, нека прокурорите и следователите да избират прокурорите и следователите. Защо е това вмешателство в кадровия подбор – това е път към политизирането на системата и опит за установяване на някакво политическо влияние върху нея.